

Fakulteten för samhälls- och livsvetenskaper
Avdelningen för biologi

Christina Ebbesson

Utemiljöns betydelse

för små barns utveckling och lärande

The significance of outdoors environment

for little children`s development and learning

Examensarbete 15 högskolepoäng
Läroprogrammet

Datum: 2008-01-18
Handledare: Monika Schmitz

Abstract

The study concentrates on which significance the pre-school's yard and the outdoor environment has and how it influence the young children regarding their development and learning. The study is carried out through observations of the children complimented by interviews of them. The results show that children's outdoor environment is important for their development of mobility, language, social competence and learning about nature. Young children best utilize new knowledge by using their senses; feeling, tasting, hearing and seeing, at their own pace. That is the reason why it is important for young children to play daily in their nearby outdoor environment.

Keywords: development, learning, outdoor environment, pre-school.

Sammanfattning

Undersökningen är inriktad på vilken betydelse den egna förskolegården och utemiljön har för de små barnens utveckling och lärande om naturen. Undersökningen är genomförd med hjälp av observationer av barnens fria lek på förskolegården. Som komplement till observationerna har barnen intervjuats om deras utomhuslekar. Resultatet av undersökningen visar att barnens utemiljö har stor betydelse för deras utveckling av motorik, språk, social kompetens och lärande om naturen. En förutsättning för att det ska ske ett lärande om naturen är att de små barnen får vistas dagligen i sin närliggande utemiljö. Anledningen till detta är att de små barnen bäst tar in kunskap när de får använda sina sinnen: känsel, smak, hörsel och syn, i sin egen takt. Därför är det viktigt att små barn får vistas dagligen på sin förskolegård.

Nyckelord: Förskola, lärande, utemiljöns betydelse, utveckling.

Innehållsförteckning

1. Inledning	- 1 -
1.1 Syftet	- 1 -
1.2 Bakgrund	- 1 -
1.2.1 Läroplanen	- 1 -
1.2.2 Tidigare forskning och annan litteratur	- 2 -
1.3 Frågeställningar	- 5 -
2. Metod	- 6 -
2.1 Urval	- 6 -
2.2 Datainsamlingsmetoder	- 6 -
2.3 Procedur	- 7 -
2.4 Databearbetning	- 8 -
3. Resultat	- 9 -
3.1 Resultat av observationerna	- 9 -
3.2 Resultat av intervjuerna	- 10 -
3.3 Sammanfattning av resultat	- 11 -
4. Diskussion	- 13 -
5. Referenser	- 16 -
6.1 Bilaga 1	- 17 -
6.2 Bilaga 2	- 18 -
6.3 Bilaga 3	- 19 -

1. Inledning

Jag har arbetat många år i förskolan innan jag började på lärarprogrammet och har hela tiden haft ett intresse av att vistas ute mycket med barnen. Jag har gärna varit ute med barnen för att jag tycker att de håller sig friskare och att det blir färre konflikter när man vistas ute. Jag tycker mig också se att det i förskolans verksamhet alltid har funnits ett intresse av naturen och djuren och att pedagoger har på olika sätt försökt använda detta. När jag tidigare har arbetat och även under min verksamhetsförlagda utbildning (vfu) har ett viktigt inslag i verksamheten varit att gå ut med barnen men det verkar inte alltid vara en tydlig mening med varför man går ut. Få pedagoger i verksamheten funderar över varför vi går ut och vad det har för betydelse för barnen att vara ute och vad de kan lära sig ute. Under utbildningens gång och under mina vfu perioder har jag funderat över hur utemiljön ser ut och vilken betydelse den har för barnens utveckling och lärande. Att vara ute på den egna gården kan också ge barnen en första inblick i vad naturen har att erbjuda och hur vi bör ta hand om vår värld. Mina funderingar går också till att det går att göra så mycket mer av utevistelsen på den egna gården och att begränsningarna ligger hos de vuxna i förskolan. Jag vill nu försöka ta reda på vad utevistelse på den egna gården betyder för förskolebarnen.

1.1 Syftet

Mitt syfte med denna rapport är att ta reda på betydelsen av utemiljön för små barns utveckling och lärande. Jag inriktade mig på förskolans egen gård och vad den har för betydelse för barnens lärande och utveckling. Inriktningen i min undersökning blir hur barn utvecklas och vad de lär om naturen genom att vistas ute på förskolans gård. Jag vill också ta reda på hur man som pedagog kan med enkla medel utrusta förskolegården så att den gynnar barnens utveckling och lärande.

1.2 Bakgrund

1.2.1 Läroplanen

I läroplanen för förskolan (utbildningsdepartementet 2006) Lpfö 98 står det att barnen i förskolan ska ha möjlighet att under en dag växla mellan olika aktiviteter både inomhus och utomhus. Det ska ges utrymme för kreativ lek och lärande och att barnen ska kunna få utrymme för egna planer och sin fantasi. Läroplanen lyfter också fram att leken är en viktig

del för barns utveckling och lärande. Till förskolans uppdrag hör också att ge barnen kunskap om natur och miljö och därigenom en förståelse för naturens kretslopp. Läroplanen lägger stor vikt vid att förskolan ska arbeta med miljö- och naturvårdsfrågor.

1.2.2 Tidigare forskning och annan litteratur

Uterummet ska ses som ett komplement till innerummet eftersom uterummet har en enorm variation och är på många sätt olikt innerummet. De båda rummen är inte en motsättning till varandra utan kan fungera bra tillsammans. Vi tillbringar idag mer och mer tid inomhus, barnen får allt färre upplevelser av naturen att ta med sig till nästa generation. Detta kräver att förskolan ger de mindre barnen goda naturupplevelser och positiva upplevelser av att vistas utomhus. Att tidigt få uppleva naturen ger barnen första byggsten för att intresset av att vistas ute och lärande om naturen ska bli livslångt (Løkken m.fl. 2006). Enligt Patrik Grahn (2007) har barns tidiga och vardagliga kontakt med utomhusmiljön en grundläggande betydelse för hur barnet lär sig att uppfatta naturens inneboende egenskaper. Barnet tar rent känslomässigt in alla delar av naturen genom sina sinnesintryck så som dofter, ljud och hur vinden känns mot huden. Dessa upplevelser tar barnen in samtidigt som de följs av barnets känslor (Dahlgren m.fl. 2007). Enligt Eva Norén-Björn (Temaserie från förskoletidningen 2005) kan förskolegården alltid göras om till ett spännande uterum där barnen blir stimulerade till lek, fantasi och äventyr. Genom att ta vara på vind, vatten, jord och eld så kan förskolegården bjuda på oanade upplevelser.

Många barn är idag på förskolan den större delen av sin vakna tid där det är en pedagogisk miljö som ska främja barnens allsidiga utveckling. Tiden i förskolan som en del av barndomsåren är en mycket viktig period där barnet ska utveckla motoriska färdigheter, sin språkliga förmåga och sin sociala kompetens mm. Hur välutvecklad motoriken blir beror på vilka förutsättningar barnet ges att prova och öva sin förmåga. Förutsättningarna för att utveckla en social kompetens och sitt språk innebär att barnet måste få vistas i en social gemenskap. Utemiljön har här en betydande roll då den kan erbjuda en inspirerande miljö där barnet är tryggt och kan pröva och öva sina förmågor (Grahn 1997).

Risken är att alla barn i en förskolegrupp ses som en grupp barn med samma färdigheter och behov men olikheterna kan vara stora när det gäller barn inom samma årskull likväl som det är mellan årskullarna. När aktiviteter anordnas utomhus anpassas innehållet efter de större barnen vilket gör att detta går ut över de yngre barnen. En skillnad mellan de äldre och yngre

barnen är att de yngre inte behöver lika stora områden att vara på eftersom de är mer stationära. Vilket gör att när vi ska ta med de yngre barnen ut i naturen för att lära och uppleva behövs inte lika stora områden. Eftersom det inte finns någon tradition att ägna sig åt pedagogiska aktiviteter utomhus med de mindre barnen så hålls de mindre inne mer än nödvändigt ofta med förevändningen att de är för små för aktiviteterna utomhus (Løkken m.fl. 2006).

Eftersom förskolebarnen vistas en stor del av sin vakna tid i förskolan är det pedagogerna som har ansvaret för barnens fysiska omvårdnad samt för lek och samvaro. För att kunna ta till sig kunskap om sin egen kropp, natur och närmiljö behöver barn vara ute och leka under sin dag på förskolan. Aktiv lek ute har enligt författaren positiva effekter för barnen. Aktiv rörelselek ute ger också ett behov av avspänning och detta kan aldrig ersättas av lek inomhus. På grund av detta behöver uteleken vara ett dagligt inslag i förskolans verksamhet (Karlsson 1991).

När barn är ute i naturen och leker blir samtalen spontana och oplanerade situationer där det är en hårfin gräns mellan lek och allvar. Det gör att de små barnen upptäcker naturen i sin lek och mötet med naturen och miljön blir betydelsefullt för det naturvetenskapliga lärandet (Sträng och Persson 2003). Kommunikationen emellan små barn har betydelse för nyfikenhet när det gäller naturvetenskapliga fenomen. När små barn samtalar med varandra möts de i ett sammanhang för stunden där deras gemensamma frågor och dialogen lägger grunden för samlärande. Under både planerad och spontan verksamhet i förskolan utvecklar barnen sitt språk genom samtal med kamrater och pedagoger. Här har barnen möjlighet att ventilera frågor som rör barnen själva och även andra frågor som till exempel naturvetenskapliga frågor. Enligt Gustav Helldén (1994) är språket av stor betydelse i barnets vardag när det gäller att beskriva egna föreställningar och för att kommunicera med sin omvärld. Det gör det också möjligt för barnet att pröva sina egna tankar och jämföra dem med andra (Johansson och Pramling Samuelsson 2003).

Granberg (2000) säger att Patrik Grahn i sin doktorsavhandling har visat att barn som får vara ute mycket är friskare och har bättre motorik samt att koncentrationsförmågan är större när barnen har tillgång till en omväxlande utemiljö. Han menar att människan är gjord för att vistas i naturen och att immunförsvaret stärks av naturupplevelser. Han säger även att barn som är ute har mindre konflikter med andra barn och att lekarna blir mer fantasifulla och varierade (Granberg 2000). För barnens motoriska utveckling är det viktigt att vara ute

mycket eftersom uteleken ger barnen många allsidiga rörelser och det gynnar utvecklingen (Løkken 2006).

Enligt Anders Szczepanski (Temaserien från förskoletidningen 2005) finns mycket kunskap om varför man ska vara utomhus och röra på sig och därför borde ingen kunna motivera till att sitta inne och vara stilla. Trots detta finns enligt honom en stor oenighet i många arbetslag kring vitsen med utomhuspedagogik. I förskolan finns en tradition av att vistas ute men inte lika stor kunskap av att bedriva pedagogik utomhus och inom skolan är bristen ännu större. Han ställer sig frågan varför man inte förändrar sin syn på vikten av lärande ute när det är en diskussion kring fetma, koncentrationssvårigheter och stress i vårt samhälle idag. Han menar att det är i utemiljön som människan lär bäst genom att använda alla sina sinnen så som att se, höra, känna, lukta, smaka och förnimma. Allt detta främjar kreativitet, nyfikenhet och samarbete samt att det väcker känslor och får oss att bry oss om vår natur och miljö.

Utomhus har de små barnen möjlighet att öva sina grundläggande grovmotoriska rörelser så som att gå, hoppa, springa, klättra, balansera mm. Markens naturliga ojämnheter ger de små barnen möjlighet att träna sin förmåga att styra sina kroppsrörelser. Eftersom små barn är fullt upptagna med att öva sig i att samordna sina rörelser är utomhusmiljön utmärkt för detta. Här finns det utrymme att röra sig utan att krocka med en kamrat vilket gör att barnen har tillfälle att öva sig i sin egen takt. Leken ger de små barnen möjlighet att allsidigt använda sin kropp på ett naturligt sätt. Små barns fysiska sätt lämpar sig bra i utomhusmiljön och ger dem möjlighet att på egen hand utforska och experimentera med naturmaterial. Detta går även hand i hand med att små barn tar till sig kunskaper genom att känna, lukta, lyssna och smaka på saker. De får då möjlighet att naturligt sätt bekanta sig med naturen och vad den har att erbjuda i form av de fyra elementen jord, vatten, luft och eld (Granberg 2000).

Patrik Grahn anser att förskolans gård måste anses betydelsefull eftersom det många gånger är den enda utomhusmiljön som förskolebarnet kommer i kontakt med och får leka på under veckorna. För så kort tid som tio år sedan gjorde förskolorna många utflykter vilket gjorde att de fick vistas i olika typer av natur och miljö, men då var det också fler personal i förskolan. Detta gör att idag så tillbringar barnen mer tid på den egna förskolegården. Det är här barnet idag får chans att vistas i och utforska naturen ostört. Han anser att dessa utrymmen till att reflektera och mogna i sina relationer till världen utomhus är en bristvara och det gör förskolegården till en viktig plats där barnen kan få tid och plats till detta (Dahlgren m.fl. 2007).

Temainriktat arbete är vanligt förekommande i förskolan och kan användas för att öka barnens kunskap och förståelse om naturen. Temat i förskolan har under åren tillbaka haft många namn bland annat intressecentrum eller arbetsmedelpunkt men syftet har varit det samma att samla barnen kring ett område under en längre tid. Läraren har här en central roll i att välja tema utifrån vad barnen var eller kunde bli intresserade av (Johansson, Pramling Samuelsson 2003).

Barnen är de som bäst kan tala om vad de behöver på sin förskolegård för att de ska tycka att det är roligt att leka där. Låt barnen få visa dig som pedagog runt på gården så att de kan peka och visa var det är roligast att vara (Norén-Björn temaserien förskoletidningen 2005). Under artikel 12 i barnkonventionen står det om barns rätt att uttrycka sina egna åsikter i allt som angår dem och det innebär att de har rätt att tycka och tänka om den egna förskolegården.

1.3 Frågeställningar

- Hur utvecklas barnen under den fria leken?
- Övar barnen spontant sin motorik ute på gården?
- Hur kan jag som pedagog med enkla medel göra så att gården blir betydelsefull för barnens utveckling och lärande?

2. Metod

2.1 Urval

Jag har valt att göra min undersökning på en förskola i en liten stad. Förskolan har jag valt eftersom jag där har en bra kontakt med barn och pedagoger vilket kommer att underlätta vid observationer och intervjuer. Med tanke på att det finns så många barn i den åldersgrupp som jag är intresserad av så har jag valt att inrikta mig på en förskola. Visserligen kan förskolegårdar ha skillnader i sin utemiljö men jag tror att det går att se vad utemiljön har för betydelse genom att titta på en förskola och sedan tänka sig hur den kan skilja sig från andra förskolor med en annan miljö. Förskolan jag har valt ligger på landet och jag har tidigare innan utbildningen arbetat där. Gården är stor och har fria gräsytor men också buskar att gömma sig bakom eller att ha som kojor. Här finns också en stor sandlåda och en mindre sandlåda men inga fasta lekredskap. Totalt finns det 24 barn på förskolan men jag har i min undersökning inriktat mig på 2-3 åringarna som är 10 stycken till antalet.

2.2 Datainsamlingsmetoder

För att ta reda på hur barnen utnyttjar sin gård och vad de sysselsätter sig med använde jag mig av ett kategorischema, där jag noterade var på gården barnen befann sig, antalet barn, flickor och pojkar, barnens aktivitet, använt material under leken samt tidpunkt. Se bilaga 1.

Jag gjorde mina observationer under en vecka och sedan såg jag över vad jag fått fram och om jag behövde göra fler observationer. Jag gjorde observationerna under förmiddagarna eftersom barnen brukar vara ute en stund varje förmiddag. Första observationen gjorde jag efter en kvart när barnen har kommit ut för att de skulle ha hunnit komma igång med någon aktivitet. Sedan gjorde jag med jämna mellanrum nya observationer för att se om barnen hade skiftat aktivitet. För att även få med barnens tankar kring gården och vad de gör där genomförde jag ett antal intervjuer med barnen. Jag hade gjort ett antal intervjufrågor som jag använde mig av som grund men jag anpassade ordvalet efter varje barn för att de skulle förstå och kunna ge mig ett svar. Se bilaga 2 med frågorna för intervjun. Jag är känd bland barnen så det var inga svårigheter att få dem att prata med mig. Det var väldigt olika hur intervjuerna utvecklades beroende på vilket barn jag intervjuade. En del barn var mycket lätta att prata med och gav utförliga svar andra barn svarade knappt på mina frågor. Vid ett tillfälle var barnet uppenbart ointresserat och jag fick avbryta intervjun. Intervjuerna genomförde jag när observationerna var klara för att jag skulle veta ungefär vad som skett på gården innan jag

gjorde intervjuerna med barnen. Det gjorde att jag kunde anpassa frågorna så de passade barngruppen. Jag gjorde enskilda intervjuer med de barn som vågade och ville. Intervjuerna genomförde jag efter lunchen under en vecka. Tiden för intervjuerna valde jag i samråd med pedagogerna på förskolan. De tyckte att denna tid på dagen skulle passa bäst för intervjuer.

2.3 Procedur

Innan jag började insamlingen av materialet för min undersökning medverkade jag på ett föräldramöte där jag informerade om vad jag skulle göra. Jag beskrev för föräldrarna hur jag skulle göra mina observationer och vad jag skulle titta på. Sedan talade jag även om att jag ville göra intervjuer med deras barn för att fråga dem om utemiljön. Jag talade också om att det är bara jag som vet vem som har svarat och att jag kommer att förstöra det material som jag samlat in. Tillslut bad jag om deras tillåtelse att gör intervjuerna och observationerna. Jag sa även att om det är någon som inte vill att deras barn ska delta och inte vill säga det där på mötet så gick det bra att säga till efteråt eller bara lägga ett kuvert till mig på bordet under nästkommande vecka.

Jag började med att observera barnen när de lekte på gården. De första anteckningarna gjorde jag efter en kvart då alla barnen var ute på gården. Jag gick då runt gården och antecknade vad barnen gjorde enligt mitt kategorischema. Efter tjugo minuter gjorde jag om proceduren och sedan en sista gång efter ytterligare tjugo minuter. Detta upprepade jag sedan under veckan när barnen var ute på gården och lekte. När en vecka hade gått bestämde jag mig för att det var dags att börja intervjua barnen.

Doverborg och Pramling Samuelsson (2004) säger att platsen för intervjun är viktig att planera så att barnet inte blir störd under intervju. Av den anledningen gjorde jag ordning en skylt (Bilaga 3) att sätta på dörren där vi satt under intervjun och jag hade noga talat om för all personal var vi satt och att de inte fick störa under intervjun. Jag hade även sett till att allt jag behövde för intervjun fanns i rummet innan och att barnet och jag kunde sitta mitt emot varandra så att vi kunde ha ögonkontakt. Doverborg och Pramling Samuelsson (2004) skriver också i sin bok att det är en stor fördel att spela in intervjun eftersom det är så svårt att hinna med att anteckna. Jag valde därför att använda mig av en MP3 spelare där jag spelade in vårt samtal för att slippa tappa kontakten med barnet när jag antecknade. Efter avslutade intervjuerna åkte jag hem och skrev ut intervjun ordagrant på dator. Genomgående har jag ibland fått ändra ordning på frågorna. Jag utförde mina intervjuer under två dagar.

2.4 Databearbetning

För att kunna redovisa mitt resultat av observationerna och för att göra det tydligt har jag delat in förskolegården i fyra delar sandlådan, gräsmattan, buskarna och gräsmatta med buskar. I resultatet redovisar jag observationerna genom att ta upp varje kolumn för sig och redovisa vad som framkommit. Alla observationer är gjorda under förmiddagstid. Jag har i genomsnitt gjort två observationer per dag under fem dagar, första dagen blev det tre observationer, nästkommande två dagar och den sista dagen blev det två observationer och en av dagarna blev det endast en observation.

Under och emellan observationerna har jag fört anteckningar. Jag har antecknat de djur jag sett på gården för att ha till intervjuerna. De djur jag sett är ekorrar och fåglar. Pedagogerna har vid ett tillfälle satt upp talgbollar tillsammans med barnen och de har pratat om fåglar med barnen vid flera tillfällen. Ekorren är också en flitig gäst på gården och något som uppmärksammas av barnen. Jag har gjort några anteckningar mellan mina observationer där pedagoger har pratat med barnen om naturen och djuren som finns på gården. Jag har också antecknat under övrigt när och var det förekommit någon form av lärande samtal och det har till största delen förekommit i eller intill sandlådan. Jag tror att det kan bero på att där finns alltid någon pedagog och oftast flera.

3. Resultat

I resultatet kommer jag att gå igenom det insamlade materialet. Jag kommer att börja med att gå igenom observationerna och vad dessa har visat sedan kommer jag att redovisa svaren från intervjuerna.

3.1 Resultat av observationerna

Var på gården är barnen när de leker?

Under mina observationer har det varit en stark koncentration av barn i sandlådan. Vid varje observationstillfälle har det varit något eller några barn i sandlådan. Vid alla observationstillfällen har det också varit barn som har lekt ibland buskarna. Där det är gräsmatta med buskar har det lekt barn åtta av tio observationstillfällen. Inte vid något tillfälle har det lekt några barn på gräsmattan.

Antal barn och andelen flickor och pojkar.

Jag har av mina observationer sett att barnen grupperar sig i små grupper som leker tillsammans eller intill varandra. Grupperna har varit två till fem i antal vid varje observation. Vid några observationer har det varit barn som lekt själva och detta har då varit i sandlådan. Jag har också kunnat konstatera att flickorna och pojkarna leker tillsammans för det mesta dock vid några tillfällen har det endast varit pojkar lekt tillsammans. Jag har dock inte vid något tillfälle observerat att det bara varit flickor i en lek.

Aktivitet som har förekommit.

I sandlådan har det varit två dominerande lekar den ena har varit att leka affär genom att baka kakor och den andra har varit en billek där de gräver och bygger vägar. Övrigt i sandlådan har aktiviteterna bestått i att bjuda de vuxna som finns där på sandkakor och kaffe. Sandlådans kant används också ofta till balansgång och följa John lekar. I buskarna har det varit svårt att avgöra vad barnen har lekt. De har klättrat på den trädstam som ligger där och de har varit bland buskarna. När jag frågat vad de gjort har jag fått till svar att de leker. Jag har då som följdfråga frågat vad de lekt och då har jag kunnat få veta att de lekt till exemplet jägare. I det område där det är gräsmatta och buskar så har det varit fantasilekar som har förekommit mest. Ett exempel från mina observationer är att barnen hade byggt en båt av snö och lekte valfångare denna lek fortsatte en hel förmiddag.

Material som barnen har använt.

Materialet de använt för sin lek har varierat beroende på var de befunnit sig. I sandlådan är det bilar av olika typer, hinkar, spadar och sandformar men också pinnar och blad. Bland buskarna använder barnen material från naturen. I området med buskar och gräsmatta använder barnen cyklar, bollar och en del material från naturen.

3.2 Resultat av intervjuerna

Totalt har jag intervjuat 7 barn. Fem av dessa har svarat på alla frågor och de övriga tre har bara svarat på några av frågorna. En intervju fick avbrytas efter fråga fyra. Intervjuerna kommer här att redovisa fråga för fråga. Under varje fråga redovisar jag de svar barnen har gett i en sammanställning av svaren. Jag kommer även att redogöra för om jag ändrat någon fråga väsentligt. Intervjuerna har haft formen mer som ett samtal än som en intervju. För att få samtalet att flyta har vi även pratat om annat än de frågor jag har velat ha svar på. Jag har märkt att jag fått svar på frågorna men kanske inte alltid när jag ställt dem utan de har kommit i ett annat sammanhang under samtalet. Detta har jag upptäckt när jag hemma skrev rent från inspelningen.

Vad gör du när du är ute på gården?

Alla barnen svarade leker först på denna fråga efter att de tänkt en stund började de berätta vad de leker. Lekar som räknades upp var rollekar som sjörövare, Pippi. De berättade även att de leker med traktorer och bilar och bakar kakor. Ett barn sa även att de springer.

Var på gården leker du?

Här svarade ett barn vet inte och ett barn svarade inte alls på frågan. Ett av barnen nämnde endast en plats där hon/han brukar leka och det var skogen. De övriga barnen sa alla tre att ställen som de brukar vara på gården och dessa var sandlådan, buskarna och på gräset.

Vad leker du och med vem?

Här frågade jag endast vem de brukar leka med eftersom de redan hade svarat på frågan om vad de brukar leka i första frågan. Genomgående svarade alla barnen att de leker med alla eller så räknade de upp så många namn på kompisar de kunde. Det var bara ett barn som sa att hon/han kunde leka själv ibland.

Brukar du ha några leksaker när du leker?

På denna fråga valde jag att ställa som följd fråga till barnen om de använder något från naturen att leka med. Till två av barnen fick jag ge förslag på vad det kunde vara. Leksaker de brukar använda var traktor, spade, kratta, hink, pinnar och stenar.

Finns det något som saknas på gården?

Här är det bara fyra barn som har svarat på frågan. Det var ingen av barnen som kunde ge något svar på den här frågan. Alla svarade jag vet inte.

Brukar pedagogerna lära dig något på gården? Lär du dig något själv?

Här ändrade jag frågan så att jag nämnde pedagogernas namn och frågade om de hade lärt barnen något när de är ute och leker. Fem barn har svarat och alla svarar först att leka. När jag frågar om det är något mer svarar två av barnen att de lär sig vara snälla och ett barn sa att bolla. På frågan om de lär sig själva något så får jag till svarar ett barn allt. De andra barnen ger inget svar.

Finns det några djur på gården? Vet du vad djuren heter?

Frågan vet du vad djuren heter behövde jag inte använd eftersom barnen svarad med vad djuren heter. Djuren barnen nämner att de sett på gården är rådjur, älg, björn, lamm, bambi, rävnunge och björnunge. Detta svar hade jag inte räknat med då de nästan varje dag tittar på ekorren som brukar vara på gården och på fåglarna som de lägger ut fågelmat till.

3.3 Sammanfattning av resultat

När jag går igenom mitt resultat av observationer och intervjuer så är det första som jag märker att de stämmer väl överens med varandra. Det jag sett på gården under mina observationer är också det som barnen säger i intervjuerna. Jag ser också att en del av gården inte utnyttjas alls och det är något som pedagoger också har sagt mig när jag varit där. Det är också något jag själv har tänkt på då jag arbetat där. Sandlådan är ett populärt ställe där barnen ägnar stor del av sin tid under utevistelsen. Här förekommer också mycket samtal mellan barn och barn och även mellan pedagoger och barn. Observationerna kring hur många och vilka som leker tillsammans har visat att de ofta leker i grupper och att dessa är blandade med flickor och pojkar. Detta stödjer också barnen under intervjuerna då de säger att de leker med alla. De aktiviteter som har förekommit är olika fantasilekar till exempel jägare och de

har använt och övat sin motorik i lekarna då de klättrat, sprungit och övat sin balans. Övriga lekar och aktiviteter som förkommit har varit lekar med bilar och olika byggen i sandlådan samt affärslekar. Till sina lekar använder de material som erbjuds i form av hinkar, spadar, bilar mm. Jag har även sett att de använder material från naturen men inte speciellt ofta.

En av mina frågor var om barnen hade sett några djur på gården. Jag trodde här att de skulle berätta för mig om fåglarna och om ekorren de brukar se på gården. De var dock inte de svar jag fick utan de räknade upp flera olika djur som vi inte sett på gården. Doverborg och Pramling Samuelsson (2004) skriver om att barn inte alltid uppfattar frågor på det sätt som jag som intervjuare har tänkt. De utgår från deras erfarenhetsvärld och svarar där efter. De har säkert i sina lekar sett alla de djur som de räknar upp för mig när de lekt på gården. Här kunde jag som intervjuare ställt ett antal följdfrågor för att reda ut varför de inte nämnde de djur som jag hade trott att de skulle nämna.

På frågan om de lär sig något utomhus så är svaret att de lär sig leka och att vara snälla. Jag tror inte de har någon känsla av vad de lär sig ute och att de inte riktigt kan ge ett bra svar. Det pekar dock på en viktig sak och det är att barnen lär sig ett socialt samspel med kamrater och vuxna när de är ute. Detta är något som de tränar hela tiden då de leker på gården. Att de även tränar sin kropp och övar sin motorik är något de inte har någon uppfattning om.

4. Diskussion

Att utomhusmiljön har betydelse för barns utveckling och lärande tycker jag att jag har sett och läst mig till under mitt arbete med uppsatsen. Forskarna och författarna till böckerna och rapporterna som jag har läst har också uppfattningen att utemiljön har betydelse även om de pekar på olika betydelser i barnens utveckling. Granberg (2000) säger att utemiljön är perfekt för de små barnen att öva sin grovmotorik i eftersom marken bjuder på naturliga ojämnheter. Utrymmet som finns ute är också bra för de små barnen eftersom det finns plats för dem att öva sig i sin egen takt då de inte behöver stöta ihop med någon kamrat. Jag såg under mina observationer tydliga exempel på att barnen övade sin motorik när de lekte ute på gården. De använde hela sin kropp då de klättrade i buskarna och klättrade på stammen som låg på gården. Även i sandlådan övade de sin motorik då de gick omkring i den ojämna sanden. Bara att ta sig över sandlådekanten kan vara en utmaning om man inte har kontroll på sin kropp. Grahn (1997) påpekar att barn idag tillbringa stor del av sin vakna tid i förskolan. Det innebär enligt honom att det är på förskolan som barnen ska utveckla sin språkliga och motoriska förmåga och sin sociala kompetens. Han säger att utemiljön har betydelse för hur barnen får möjlighet att pröva och öva sina olika förmågor. Om jag som pedagog ser uterummet som ett komplement till innerummet så har jag möjlighet att utnyttja alla resurser som finns där för att bidra till att barnens utveckling och lärande.

Både Karlsson (1991) och Løkken m.fl. (2006) tar upp att det är viktigt med utevistelse eftersom de anser att vi är mer och mer inomhus och att det har negativa effekter. Enligt Løkken m.fl. (2006) tillbringar barnen mer tid inomhus och detta får mindre lyckade effekter på barns möjligheter till att uppleva naturen som de sedan kan ta med sig till nästa generation. Karlsson (1991) tar upp en annan viktig aspekt på nyttan av utevistelse. Barnens aktiva lek ute ger ett behov av avspänning. Det gör att barnen får leka sig trötta och blir hungriga som gör att de äter och sover bättre. Detta ser jag som argument som gör att vi måste vara ute med de små barnen under deras dag på förskolan eftersom enbart innelek inte kan ersätta den aktiva uteleken. Jag anser att barn som får vistas ute i naturen mår bättre och att de genom att få leka och vara i naturen också lär sig att uppskatta och ta vara på naturen. När barnen vistas mer och mer inomhus så gör det att de utvecklas mindre och att de inte får samma naturliga möjlighet till att öva sin motorik som de får ute.

Att lära om naturen gör de små barnen bäst ute då de behöver få chans att uppleva naturen med alla sina sinnen för att kunna lära. Små barn har ett fysiskt sätt att förhålla sig på och de behöver få chans att på egen hand utforska och experimentera och detta kan utomhusmiljön

erbjuda möjlighet till (Granberg 2000). Även Sträng och Persson (2003) ser vinster med att barnen i sin lek ute får upptäcka naturen och där igenom får kunskaper om naturen. Detta möte med naturen och miljön blir betydelsefullt för barnens naturvetenskapliga lärande. Jag ser detta som en utmaning att som blivande pedagog kunna vara med barnen och uppleva naturen och där igenom få dela med mig av det jag lärt mig under min lärarutbildning.

Patrik Grahn (Granberg 2000) menar att barnens koncentrationsförmåga ökar av att vara ute. Han säger också att konflikterna mellan barnen inte blir lika många om man använder den egna gården och är ute mycket. Jag har under mina observationer inte någon gång skrivit att det varit konflikter mellan barnen. Jag har inte nog underlag för att säga att hans påstående är sant men det ger ändå en bild av att det inte är så många konflikter under leken ute. Det är också något jag har upplevt tidigare när jag har arbetat i förskolan.

Något som också utvecklas när barnen är ute och leker är språket och kommunikationen mellan barnen och de vuxna. Språket är en viktig del för barnen i sin lek och de använder det spontant i sin lek och ofta blir det en hårfin gräns mellan vad som är allvar och lek (Sträng och Persson 2003). Med aktiva pedagoger finns det för barnen stora möjligheter att under den fria leken ute öva sitt språk och utveckla detta men också till att lära om naturen. Jag märkte också att språket är viktigt för att jag ska förstå vad barnen gör och det enda sättet för mig att ta reda på detta är genom kommunikation. När jag observerade märkte jag att jag inte alltid kunde avgöra vad barnen gjorde utan behövde fråga dem för att förstå. Då har språket en avgörande betydelse för att jag som observatör ska tolka situationen rätt.

Förskolorna i området där jag har gjort min undersökning har liknande utomhusmiljöer. Det som skiljer är att en del förskolor har fasta lekredskap medan andra inte har det. De förskolor som har fasta lekredskap har där en möjlighet för barnen att träna sin motorik genom att klättra i dessa och då använda sin kropp och lära sig dess begränsningar och möjligheter. De förskolor som inte har fast lekredskap missar denna del men det kan lätt ersättas om det finns en kuperad terräng på förskolans gård som då kan fungera lika bra. Jag har i min undersökning endast inriktat mig på en förskola och där tittat på förskolans gård. Vid denna förskola finns inga fasta lekredskap men där finns en trädstam att klättra på och en hel del buskar att klättra i. Det finns även en gungställning men den är placerad utanför gården och dit får barnen gå ibland för att gunga. Det finns en del som pedagogerna skulle kunna göra för att göra den befintliga förskolegården ännu bättre.

För att planera och genomföra en verksamhet ute för de små barnen krävs inte lika stora ytor som för större barn och det gör att förskolans gård räcker långt för de små barnen. Ordnar pedagogerna då gården så där finns en miljö att upptäcka saker i och som kan kännas simulerande så blir förskolans gård en bra plats för de små barnen. Där de små barnen kan utvecklas under den fria leken.

Något som jag har fått med mig genom detta arbete är att om jag som pedagog ser utemiljön och den egna gården som en del av verksamheten så kan jag utnyttja den för barnens utveckling och lärande. Här kan barnen spontant öva sin motorik. Det enda jag som pedagog behöver göra är att se över gården så att den bjuder på utmaningar. Genom att se till att där finns något att klättra i, gärna med olika svårighetsgrad, så att alla barn kan få lyckas. Om det inte finns en fast lekanordning att klättra i så är en stam en bra ersättning. Några gamla däck kan vara roliga att klättra på. Genom att göra en liten motorikbana på gården kan den användas både av barnen spontant och som komplement till rörelse/gymnastik inomhus ibland. Genom att naturligt och i sin egen takt få öva sin motorik så utvecklas varje barn efter sina egna förutsättningar. Leken utomhus gör att barnen använder sin kropp på ett allsidigt sätt och detta är mycket bra för den motoriska utvecklingen. I utomhuspedagogik i förskola och förskoleklass (en temaserie från tidningen förskolan) finns flera bra exempel på hur gården kan göras om med enkla medel så barnens motoriska övning gynnas.

5. Referenser

- Dahlgren, Lars Owe m.fl. (2007). *Utomhuspedagogik som kunskapskälla – närmiljö blir lärmiljö*. Studentlitteratur.
- Doverborg E, Pramling Samuelsson I (2004). *Att förstå barns tankar Metodik för barnintervjuer*, Stockholm: Liber AB
- Granberg A (2000). *Småbarns utevistelse - Naturorientering lek och rörelse*, Stockholm: Liber AB
- Grahn P, Mårtensson F, Lindblad B, Nilsson P, Ekman A (1997). *Ute på dagis*. Sveriges Lantbruksuniversitet i Alnarp: Movium.
- H Sträng M, Persson S (2003). *Små barns stigar i omvärlden Om lärande i sociokulturella samspel*, Lund: Studentlitteratur
- Johansson B, Svedner P O (2001). *Examensarbetet i lärarutbildningen Undersökningsmetoder och språklig utformning*. Uppsala: Kunskapsförlaget i Uppsala AB.
- Johansson E, Pramling Samuelsson I (2003). *Förskolan – barns första skola!*, Lund: Studentlitteratur.
- Karlsson V (1991). *Förskolemetodik en grundbok*, Stockholm: Almqvist & Wiksell förlag AB
- Lökken G, M.fl. (2006) *Småbarnspedagogik Fenomenologiska och estetiska förhållningssätt*, Stockholm: Liber AB
- Skolverket. (2006) *Läroplan för förskolan (Lpfö-98)*, Stockholm: Fritzes AB.
- Tidningen Förskolans redaktion. (2005) *Utomhuspedagogik i förskola och förskoleklass. NR 7 Temaserie från tidningen förskolan*. Lärarförbundets förlag.
- <http://www.bo.se/adfinity.aspx?pageid=44#12> 2007-11-26 kl. 09.11

6. Bilagor

6.1 Bilaga 1

Observationsprotokoll

Var på gården?	Antal barn	Aktivitet	Material	Övrigt, tid mm.

P= Pojke F=Flicka

6.2 Bilaga 2

Intervjufrågor

1. Vad gör du när du är ute på gården?
2. Var på gården leker du?
3. Vad leker du? Med vem?
4. Brukar du ha några leksaker när du leker?
5. Finns det något som saknas på gården?
6. Brukar pedagogerna lära dig något på gården? Lär du dig själv något?
7. Finns det några djur på gården? Vet du vad djuren heter?

Intervju pågår

Var snäll och stör
ej!